

Bruxelles, 30.4.2018
COM(2018) 248 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Evaluare la jumătatea perioadei a programului „Europa Creativă” (2014-2020)

{SWD(2018) 159 final}

INTRODUCERE

Cultura și creativitatea joacă un rol esențial în societatea de astăzi și în configurarea viitorului nostru european. Din punct de vedere economic, sectoarele culturale și creative generează aproximativ 509 miliarde EUR ca valoare adăugată la produsul intern brut (PIB), reprezentând 5,3 % din valoarea totală la nivelul UE, și angajează cu normă întreagă peste 12 milioane de persoane, echivalentul a 7,5 % din forța de muncă a Europei¹. Aceste sectoare constituie al treilea angajator din UE ca mărime, după sectorul construcțiilor și cel al alimentelor și băuturilor. Totodată, sectoarele culturale și creative contribuie semnificativ la realizarea de investiții, la inovare și la crearea de locuri de muncă în întreaga economie. Se resimt și efecte de propagare pozitive, în special în sectorul digital; de exemplu, conținutul antrenează dezvoltarea infrastructurii de bandă largă și a turismului cultural. Cultura și creativitatea favorizează și exporturile europene pe plan mondial, consolidând imaginea Europei și a modului de viață european.

Dar Europa înseamnă mai mult decât o piață unică – ea reprezintă totodată un proiect cultural remarcabil. Sectoarele culturale și creative constituie un pas important în direcția menținerii diversității culturale și lingvistice, a consolidării identităților noastre europene și a susținerii coeziunii sociale. Aceste sectoare transmit mai departe cunoștințele și valorile europene, care reprezintă premise ale unor democrații sănătoase și ale unor societăți favorabile incluziunii. Astfel, cultura a favorizat apropierea dintre Europa și cetățenii săi, mai ales în contextul politic actual.

Sectoarele culturale și creative stabilesc punți de legătură între artă, cultură, mediul de afaceri și tehnologie. Ele contribuie la dezvoltarea gândirii critice și a capacității de soluționare a problemelor, precum și a atitudinilor favorabile asumării de riscuri, care constituie competențe de bază în societatea de mâine. Prin accentul pus pe creativitate și prin adoptarea rapidă a tehnologiilor noi, cum sunt aplicațiile folosite de muzee pentru lărgirea accesului la colecțiile expuse sau materialele video și subtitrările folosite de teatre, aceste sectoare reprezintă catalizatori ai inovării.

„Europa creativă” este răspunsul prin care Uniunea Europeană ajută sectoarele culturale și creative să își valorifice potențialul de creștere. Aceste sectoare se caracterizează printr-o diversificare inerentă, datorată configurațiilor naționale și lingvistice, ceea ce îmbogățește peisajul nostru cultural. Totodată, ele se confruntă cu obstacole care împiedică circulația transnațională a operelor creative, precum și capacitatea acestora de a fi receptate la nivel transnațional și de a atrage noi categorii de public din Europa și din restul lumii.

Programul ia în considerare natura duală a activităților culturale și audiovizuale: pe de o parte, rolul acestora ca factor care stimulează diversitatea și implicarea cetățenilor, iar pe de altă parte, rolul lor ca motor al dezvoltării și al creării de locuri de muncă; de asemenea, programul evidențiază și contribuția mai largă a acestor activități la încurajarea creativității, cultivarea talentului, antreprenoriat și inovare.

Prezentul raport este prezentat în conformitate cu articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul (UE) nr. 1295/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind

¹ Din studiul „*Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*” (Stimularea competitivității industriilor culturale și creative în vederea creșterii economice și a creării de locuri de muncă), publicat de Comisie în 2016 și realizat de Institutul pentru IMM-uri din Austria/VVA Europe pe baza datelor disponibile până în 2013. Studiul „*Creating growth*” (Crearea de creștere economică), publicat de Ernst & Young în 2014, estimează că, în 2012, industriile culturale și creative înregistrau venituri de 536 de miliarde EUR și contribuiau la PIB în proporție de 4,2 %, angajând 7 milioane de persoane sau 3,3 % din populația activă. La nivel european nu există statistici comparative referitoare la sectoarele culturale și creative.

instituirea programului „Europa creativă” (2014-2020), care prevede întocmirea de către Comisie a unui raport de evaluare la jumătatea perioadei, bazat pe o evaluare externă și independentă.

Evaluarea la jumătatea perioadei urmărește progresul înregistrat în punerea în aplicare a programului „Europa creativă”, evidențiind realizările acestuia și punctând principalele sale deficiențe, pe baza raportului de evaluare independentă, a experienței directe în administrarea programului și a unor consultări ample cu părțile interesate. Evaluarea este însoțită de un document de lucru al serviciilor Comisiei, care prezintă dovezile care stau la baza acestui raport.

CONTEXTUL PROGRAMULUI „EUROPA CREATIVĂ”

„Europa creativă” este programul-cadru al Uniunii Europene de sprijinire a sectoarelor culturale și creative. În 2014, acesta a reunit trei programe (MEDIA, Cultura și MEDIA Mundus) în vederea creării unui singur instrument cuprinzător, prin care să se sporească eficiența, să se valorifice mai eficient ocaziile oferite de trecerea la era digitală și să se combată fragmentarea piețelor.

Arhitectura programului ia în considerare eterogenitatea sectoarelor culturale și creative, faptul că acestea se adresează unor grupuri țintă diferite și necesitatea unor abordări personalizate. De aceea, programul este structurat în jurul a două subprograme independente și a unei componente transsectoriale.

Creat în 1991 pentru a însoți Directiva Televiziunea fără frontiere, subprogramul MEDIA, denumit în continuare „MEDIA”, se adresează sectorului audiovizual, stimulează crearea de conținut audiovizual (filme, seriale de televiziune, jocuri video) și accesul la categorii de public din Europa și din întreaga lume prin intermediul tuturor canalelor de distribuție.

Subprogramul Cultura vizează inițiative din sectorul cultural precum promovarea cooperării și a platformelor transfrontaliere, colaborarea în rețea și traducerea literară.

Componenta transsectorială, care se adresează tuturor sectoarelor culturale și creative și include un mecanism de garantare, susține cooperarea transnațională la nivel de politică. De asemenea, prin această componentă se acordă sprijin birourilor naționale „Europa creativă” din toate țările participante, astfel încât programul să se poată adresa tuturor părților interesate.

Programul este complementar acțiunilor desfășurate la nivel național în domeniul culturii și în sectorul audiovizual, reflectând prioritățile de politică urmărite de Uniunea Europeană în domeniul cultural și creativ.

„Europa creativă” este un program deschis organizațiilor culturale și creative din statele membre UE, precum și câtorva state din afara UE în anumite condiții. În prezent, la program participă 33 de țări, de la Norvegia la Tunisia și de la Ucraina până la regiunea Balcanilor. Ca mențiune specială, participarea la subprogramul MEDIA este condiționată de respectarea prevederilor Directivei 2010/13/UE (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale – DSMAV).

Programul este instituit pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2014 și 31 decembrie 2020. Prezentul raport se referă la toate componentele programului (exceptând evenimentele din categoria „Capitala europeană a culturii”, pentru care se realizează evaluări separate) și la întreaga sa acoperire geografică, pe parcursul primilor trei ani de punere în aplicare.

CONSTATĂRILE PRINCIPALE ALE RAPORTULUI DE EVALUARE²

Scopul evaluării constă în:

² Aceste constatări sunt raportate în SWD (2018) 159.

- evaluarea eficacității măsurilor adoptate pentru realizarea obiectivelor programului, a eficienței programului și a valorii sale adăugate europene;
- analizarea coerenței interne și externe a programului, a modului în care se menține relevanța tuturor obiectivelor sale, precum și a posibilităților de simplificare;
- analizarea contribuției programului „Europa creativă” la realizarea priorităților de politică ale UE;
- evaluarea impactului pe termen lung al programelor precedente.

În conformitate cu Orientările pentru o mai bună legislație³, această evaluare ia în considerare relevanța, coerența, eficacitatea, eficiența, sustenabilitatea programului și valoarea sa adăugată pentru UE.

Relevanța

În general, obiectivele programului și motivațiile pentru intervențiile stabilite rămân relevante pentru prioritățile de politică ale UE și pentru **principalele provocări cu care se confruntă sectoarele culturale și creative**, și anume piețele fragmentate, concurența la nivel mondial și transformările aduse de tehnologiile digitale, precum și accesul la finanțare.

„Europa creativă” a abordat aceste provocări adaptând în permanență sprijinul pe care îl acordă, într-un context caracterizat de modificarea tiparelor de consum, în funcție de cerințele beneficiarilor din sectoare care fac, la rândul lor, obiectul unor transformări rapide.

Cu toate acestea, în pofida rezultatelor pozitive, trebuie depuse mai multe eforturi pentru a valorifica pe deplin oportunitățile oferite de trecerea la era digitală, luând în considerare noile categorii de public și noile tipare de consum, precum și modul de elaborare, producere, accesare și monetizare a operelor culturale și creative în economia digitală.

MEDIA a intensificat circulația transfrontalieră a filmelor și a producțiilor audiovizuale europene și a deschis noi posibilități de accesare a operelor europene de către cetățenii Europei sau a sporit numărul celor existente. Acest aspect este deosebit de relevant întrucât mai puțin de jumătate din cele peste 1 500 de filme produse în Europa în fiecare an ajung în afara teritoriului național. MEDIA a sprijinit realizarea operelor și înainte de etapa de producție, pentru a crește potențiala atractivitate a acestora la nivel transfrontalier.

MEDIA s-a adaptat la noile tendințe de pe piață, inclusiv prin promovarea operelor europene în mediul online. Totuși, o colaborare mai intensă la nivelul lanțului valoric și la nivel transfrontalier ar ajuta profesioniștii să își reunească eforturile pentru a face față globalizării și trecerii la era digitală.

Subprogramul **Cultura** investește în cultură pentru a stimula coeziunea socială, crearea de locuri de muncă și creșterea economică în regiuni și orașe. Schemele din cadrul programului „Europa creativă” sunt în continuare relevante pentru obiectivul de **conservare a patrimoniului cultural și a diversității în Europa**, precum și pentru promovarea creativității artistice și a valorilor europene.

În cadrul **componentei transsectoriale**, mecanismul de garantare răspunde în mod direct nevoilor IMM-urilor din domeniile culturale și creative, care se confruntă cu dificultăți de accesare a împrumuturilor din cauză că dispun de imobilizări necorporale. Reacția puternică a pieței la lansarea acestei componente în 2016, materializată în semnarea a trei acorduri de garantare în ianuarie 2017, arată relevanța acestui instrument în raport cu nevoile pieței. Nu mai târziu de 2017 va avea loc o suplimentare a fondurilor cu 60 de milioane EUR (din Fondul european pentru investiții strategice), echivalentul a 50 % din bugetul total, ceea ce va permite

³ https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_ro

mobilizarea mai rapidă a fondurilor de garantare către mai multe țări și sectoare, precum și creșterea echilibrului geografic și sectorial.

Coerența

Programul „Europa creativă” asigură un set de măsuri de sprijin pentru sectoarele cultural și audiovizual și este coerent la nivel intern din perspectiva subprogramelor MEDIA și Cultura. Subprogramul MEDIA acoperă în mod coerent diferitele etape ale lanțului valoric, iar subprogramul Cultura oferă paletă largă de nevoi din sectorul cultural un răspuns în mare măsură coerent.

Coerența programului „Europa creativă” în ansamblul său ar putea fi îmbunătățită prin susținerea mai intensă a activităților transsectoriale din cadrul componentei transsectoriale.

Obiectivele și prioritățile programului „Europa creativă” sunt, în ansamblu, coerente și complementare cu cele ale politicilor și programelor naționale, respectând astfel principiul subsidiarității.

În cadrul programului „Europa creativă” se asigură coerența cu obiectivele de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii ale Strategiei Europa 2020 și ale inițiativei sale emblematice, mai precis strategia privind piața unică digitală, lansată în 2015.

MEDIA a contribuit la punerea în aplicare a strategiei privind piața unică digitală. Încurajând circulația internațională a operelor realizate în UE, MEDIA sprijină accesul transfrontalier la conținut și are un rol fundamental în punerea în aplicare a măsurilor de sprijin care însoțesc reforma în domeniul drepturilor de autor. Totodată, MEDIA contribuie la îndeplinirea cerințelor de promovare și sporire a importanței acordate operelor în cadrul UE, după cum se specifică în propunerea de revizuire a Directivei serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV).

Impactul subprogramului MEDIA ar fi consolidat și mai mult printr-o mai mare coerență cu programele de sprijinire a filmelor naționale, prin care se furnizează cea mai mare parte a finanțării acordate sectorului audiovizual (aproximativ 2 miliarde EUR pe an față de circa 115 milioane EUR pentru MEDIA). În acest sens, în 2015 a fost inițiat un dialog cu directorii agențiilor europene de film, în vederea elaborării unei viziuni strategice comune a industriei de profil. De asemenea, în iulie 2017 a fost instituit Grupul de experți ai statelor membre pentru îmbunătățirea circulației filmelor europene, în cadrul metodei deschise de coordonare.

Există o concordanță strânsă între programul „Europa creativă” și obiectivul de promovare a culturii drept catalizator al creativității enunțat în Agenda europeană pentru cultură. Aceasta este evidențiată prin sprijinul acordat de program pentru consolidarea capacităților și dezvoltarea competențelor, destinat operatorilor din sectoarele culturale și creative. Ca mențiune specială, consolidarea capacităților și dezvoltarea competențelor sunt incluse în toate schemele subprogramului Cultura, îndeosebi în cele referitoare la rețelele și proiectele de cooperare.

În linii mari, „Europa creativă” prezintă coerență cu alte programe internaționale destinate sectorului cultural, derulate în mare parte de trusturi și fundații care dispun de fonduri fără caracter permanent și relativ puține. Subprogramul Cultura vine în completarea altor măsuri de sprijin internațional, asigurând un nivel de finanțare mai consistent și la scară mai largă pentru operele transnaționale.

Eficacitatea

„Europa creativă” contribuie în mod semnificativ la îndeplinirea **obiectivului privind ocuparea forței de muncă din Strategia Europa 2020 și a obiectivelor prioritare ale actualei Comisii**, și anume stimularea investițiilor în vederea creării de locuri de muncă și o piață internă mai profund integrată și mai echitabilă, cu o bază industrială consolidată. În perioada 2014-2016, programul a alocat fonduri în valoare de 544 de milioane EUR unui număr de 2 580 de entități

din sectoarele culturale și creative și se estimează că a generat un număr de 3 000 de locuri de muncă.

MEDIA oferă sprijin în domenii diverse, de la formare și dezvoltare până la distribuție și prezentare. În special, MEDIA a susținut și susține piața internă a filmelor europene non-naționale, sprijinind distribuția transfrontalieră a peste 400 de filme pe an, echivalentul a 25 % din producția anuală de filme din Europa. Filmele care beneficiază de sprijin pentru distribuție din partea subprogramului MEDIA au înregistrat în total peste 65 de milioane de intrări la cinematograful pe an⁴. Acest sprijin a contribuit, de asemenea, la creșterea disponibilității conținutului legal în toată Uniunea Europeană. Totodată, rețeaua Europa Cinemas, cel mai mare beneficiar unic al subprogramului MEDIA, se axează pe prezentarea în 33 de țări a unor filme europene non-naționale care, în lipsa acestui sprijin, ar fi călătorit mai greu în afara granițelor.

Însă deși numărul de intrări la cinematograful în Europa a crescut începând cu 2014, atingând niveluri record, totalitatea spectatorilor amatori de filme europene nu a înregistrat o creștere semnificativă. Astfel, un factor de creștere a numărului de intrări la cinematograful în Europa este reprezentat de filmele din SUA⁵.

În plus, serviciile video la cerere (*Video On Demand* – VOD) sprijinite în prezent prin acest program sunt în principal servicii VOD naționale care prezintă o paletă diversificată de filme europene, inclusiv filme non-naționale, dar publicul interesat de acestea este limitat.

MEDIA trebuie să facă continuarea eforturilor în ceea ce privește cererea, pentru a apropia filmele respective de categorii mai largi de public și în special de noile generații, nativii erei digitale reprezentând viitorul piețelor audiovizuale. Totodată, MEDIA și-a extins sfera de activitate pe parcursul anilor fără a se înregistra o creștere echivalentă a bugetului și, ca urmare, finanțarea devine insuficientă, fiind distribuită între mulți beneficiari. În prezent există 14 scheme care se adresează unor segmente diferite din industria audiovizualului. Prin urmare, se impune accentuarea sprijinului acordat pentru dezvoltarea activităților și stimularea colaborării în industria de profil la nivel european, în special în contextul unei piețe digitale mai deschise și mai competitive.

Subprogramul **Cultura** sprijină majoritatea subsectoarelor în mod echilibrat, dar s-au exprimat îngrijorări cu privire la favorizarea unor obiective economice în dauna considerațiilor de ordin social și artistic. Dimensiunea medie a proiectelor sprijinite a crescut de peste două ori, iar numărul operatorilor a scăzut cu o treime, accentuându-se orientarea programului către competitivitate. Cu toate acestea, subprogramul a reușit să fie atractiv pentru o serie de sectoare culturale diferite – atât cu, cât și fără o dimensiune industrială semnificativă. Nu în ultimul rând, activitățile sprijinite de programele Cultura contribuie la crearea unui „spațiu cultural european” și, astfel, la promovarea diversității culturale.

În cadrul **componentei transsectoriale**, mecanismul de garantare a fost lansat imediat după ce bugetul a devenit disponibil, în 2016. Comisia a suplimentat acest buget cu 50 %, cu ajutorul Fondului european pentru investiții strategice, ca reacție la răspunsul puternic venit din partea pieței. Dincolo de mecanismul de garantare, bugetul limitat al componentei transsectoriale nu a făcut posibilă realizarea practică a mai multor activități transsectoriale.

Eficiența

Având în vedere amploarea uriașă și gama extinsă a sectoarelor audiovizuale și culturale în Europa, precum și zonele geografice în care se desfășoară programele evaluate, bugetul

⁴ Nu sunt incluse intrările la cinematograful de pe piața națională.

⁵ În 2016, filmele din SUA dețineau o cotă de piață de 67,4 % din veniturile înregistrate de sectorul cinematografic european.

programului „Europa creativă” nu este suficient pentru a produce un impact major la scară europeană și/sau la nivel sectorial.

Raportul cost-eficacitate al programelor este satisfăcător, fiind în general mai bun de la o perioadă de programare la alta. Eficiența majorității schemelor s-a îmbunătățit și/sau s-a menținut stabilă. Rata de succes a scăzut de la o perioadă de programare la alta, reflectând faptul că schemele nu sunt suficient finanțate, în raport cu interesul potențial pe care îl generează; multe cereri de finanțare valoroase sunt respinse.

În cazul subprogramului MEDIA au fost înregistrate creșteri semnificative ale eficienței datorită formularelor de cerere electronice, introducerii plății de sume forfetare pentru trei scheme (festivaluri, dezvoltare și distribuție) și reunirii mai multor granturi în cadrul unor contracte unice. Pe de altă parte, creșterea numărului de tranzacții de mică valoare conduce la apariția cheltuielilor administrative indirecte.

Eficiența schemelor din subprogramul Cultura a fost, în ansamblu, mai mare decât în cazul programelor precedente. Creșterea costurilor pe proiect a fost, de regulă, compensată fie prin realizări de nivel mai ridicat, fie prin contribuția la obținerea unor rezultate și/sau efecte mai bune. De exemplu, „platformele” au fost eficiente din punct de vedere al costurilor, în special prin faptul că au reprezentat modalități relativ directe de comunicare cu artiștii, iar în urma „proiectelor de traducere literară” au rezultat mai multe traduceri decât în cazul programului precedent.

În cadrul componentei transsectoriale, cea mai amplă acțiune a fost mecanismul de garantare, care a fost pus în aplicare într-un mod foarte eficient după lansarea sa la jumătatea anului 2016. Progresele înregistrate în punerea în aplicare a mecanismului de garantare au depășit așteptările, întrucât în 2017 au fost semnate opt acorduri de garantare în șase teritorii, ținta stabilită pentru 2020 fiind de zece acorduri de garantare în opt teritorii.

Comisia Europeană și Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA) au monitorizat punerea în aplicare a schemelor de sprijin și obținerea rezultatelor. Totuși, nu s-a făcut o analiză sistematică a rezultatelor și a impacturilor obținute la nivelul programului, nici o raportare sistematică cu privire la acestea. Motivul rezidă parțial în accentul pus pe punerea în aplicare în prima etapă a programului și parțial în absența unor indicatori de performanță suficient de riguroși, care să aibă legătură cu activitățile programului. Aceste lucruri au dus la o mai slabă documentare a realizărilor programului, ceea ce afectează evaluarea rezultatelor.

Sustenabilitatea

Sustenabilitatea rezultatelor constă în principal în continuarea parteneriatelor inițiate în cadrul programului „Europa creativă” și al programelor precedente. În cadrul subprogramelor MEDIA și Cultura, colaborarea dintre partenerii de proiect continuă într-o formă sau alta și după încheierea duratei de viață a proiectelor. În cazul MEDIA, sustenabilitatea se manifestă și în intenția și capacitatea organizațiilor de a continua colaborarea, adică în menținerea interesului de a (co)produce sau de a distribui opere caracterizate printr-o dimensiune europeană.

Sustenabilitatea impacturilor se materializează prin schimbul de experiențe de învățare pe durata derulării proiectelor și prin diseminarea lecțiilor învățate. La rândul lor, aceste acțiuni conduc la profesionalizarea sectorului, prin creșterea capacității de desfășurare a activității la nivel internațional și prin cultivarea unor noi abilități și competențe sau prin valorificarea rezultatelor proiectelor la nivelul întregului sector. Acest rezultat a fost obținut în cazul tuturor programelor, dar în special în cazul subprogramului Cultura și al programului precedent.

Valoarea adăugată pentru UE

„Europa creativă” a adus valoare adăugată pentru UE, în special prin accentul pus pe cooperarea transnațională concomitent cu valorificarea programelor naționale de sprijin. Cooperarea transnațională este sprijinită doar prin câteva fonduri internaționale, iar cele care fac acest lucru au dimensiuni semnificativ mai mici. Majoritatea activităților sprijinite ar fi fost considerabil mai mici ca dimensiune și domeniu de aplicare sau nu s-ar fi materializat fără finanțarea asigurată de „Europa creativă” și de programele precedente.

MEDIA a contribuit la reunirea unor jucători diferiți, din state membre diferite, creând valoare pentru întregul sector audiovizual. Rețelele transnaționale specializate, precum Europa Distribution sau Europa International, au permis distribuitorilor și, respectiv, agenților de vânzări să își unească eforturile pentru a promova și a distribui opere europene. Datorită sprijinului oferit de MEDIA, un număr mare de opere europene au călătorit și au ajuns să fie vizionate dincolo de granițele naționale, ceea ce a contribuit la promovarea diversității culturii europene. MEDIA a contribuit, de asemenea, la îndeplinirea obiectivului de asigurare a unui acces mai larg la conținutul online, menționat în strategia privind piața unică digitală. Totodată, există loc pentru o mai mare îmbunătățire a circulației operelor europene, prin îmbunătățirea procesului de selecție, a promovării și a marketingului dedicat operelor europene.

Nu există două țări care să se confrunte cu aceleași dificultăți în ceea ce privește dezvoltarea industriei audiovizuale proprii. Din acest motiv, MEDIA s-a străduit să abordeze și problema creării unor condiții de concurență echitabile între țările cu capacități diferite, cu ajutorul unor măsuri de discriminare pozitivă în favoarea țărilor cu capacitate audiovizuală scăzută, ceea ce a determinat o participare mai largă a profesioniștilor din întreaga Uniune.

În cazul subprogramului Cultura, activitățile finanțate sunt într-o măsură mai mică integrate în procesele existente, deși de regulă ele pot fi strâns legate de activitățile generale ale organizației. Este foarte puțin probabil ca cea mai mare parte a acestor activități să se fi putut desfășura în lipsa finanțării din partea UE.

În cadrul componentei transsectoriale, se estimează că efectul de levier al mecanismului de garantare va fi de 6, ceea ce reprezintă o modalitate foarte eficace de creștere a accesului la finanțare. Pornind de la un buget inițial de 121 de milioane EUR, se preconizează că se vor acorda peste 700 de milioane EUR sub formă de împrumuturi destinate IMM-urilor și operatorilor din domeniul cultural din întreaga Europă.

PRINCIPALELE RECOMANDĂRI ALE EVALUĂRII EXTERNE ȘI MĂSURILE PROPUSE DE COMISIE

Relevanța

Succesul programului „Europa creativă” va avea la bază, în mare măsură, capacitatea de a asigura legătura dintre un conținut variat din punct de vedere cultural și diferite categorii de public. Din acest motiv, studiul extern a evidențiat necesitatea consolidării accentului pus pe categoriile de public.

Cultura europeană trebuie să adopte revoluția digitală pentru a-și păstra diversitatea, dar trebuie și să creeze conținut de calitate, care să poată fi diseminat la nivel internațional. Evaluarea a arătat că adaptarea la un context în schimbare este cu adevărat necesară. Digitalizarea poate determina apariția unui cerc virtuos caracterizat de acces sporit la operele culturale și creative, de antreprenoriat și de noi oportunități de investiții.

În contextul activităților sale anuale de monitorizare, Comisia va întocmi un raport cu privire la modul în care programul valorifică oportunitățile oferite de transformarea digitală, de la crearea de conținut cu valoare ridicată până la apariția unor noi canale de distribuție.

Evaluarea relevă necesitatea desfășurării în continuare a unui alt program, astfel încât sprijinul acordat în cadrul MEDIA să poată fi axat pe acele conținuturi care au potențialul de a trece dincolo de granițe. Viitorul subprogram MEDIA ar putea favoriza dezvoltarea unor coproducții cu potențial de succes transfrontalier. Pe măsură ce sectorul audiovizual va continua să se transforme, ar putea fi posibil să se acorde sprijin european inclusiv pentru experimentarea unor noi tipuri de scenarii narative.

Distribuția și promovarea vor avea un rol strategic în crearea unei legături cu diversele categorii de public. Conținutul trebuie să fie disponibil acolo unde se află publicul, de exemplu prin lărgirea posibilităților de accesare a conținutului în mediul online. Prin urmare, după anul 2020 subprogramul MEDIA ar putea să ia în considerare modele inovatoare de promovare și distribuire a conținutului, care să reunească autorii, producătorii, agenții de vânzări, distribuitorii și platformele de servicii. Totodată, sprijinul acordat prin subprogramul MEDIA pentru distribuția online ar putea să capete o dimensiune mai strategică. De exemplu, jucătorii cu ambiții de expansiune ar putea fi încurajați să colaboreze și să elaboreze strategii transfrontaliere și modele de afaceri autentice, care să le permită să concureze cu platformele de nivel mondial.

În perioada 2018-2020, Comisia va lansa un dialog cu privire la conținut, în special pentru a identifica modul în care televiziunea ar putea deveni mai eficientă din perspectiva formatelor audiovizuale aflate în schimbare (seriale TV, online, transmedia). De asemenea, Comisia va lansa și un dialog cu privire la identificarea celor mai bune metode de sprijinire a promovării și a comercializării. În acest context, Comisia va iniția un experiment pilot de mici dimensiuni, utilizând volume mari de date pentru a stabili o corelație între conținut și diversele categorii de public.

Chiar dacă subprogramul Cultura se dovedește a fi relevant pentru a sprijini nevoile de consolidare a capacităților organizațiilor culturale și pentru a contribui la diversitatea culturală în Europa, este necesar ca ambițiile micilor operatori din domeniul cultural să fie luate în considerare în mai mare măsură. În acest sens, Comisia va analiza dacă micii operatori au acces la sprijin financiar pe măsura ambițiilor lor de creștere în afara piețelor naționale. Totodată, Comisia va reevalua relevanța distincției între proiectele de cooperare mici și cele mari pentru dezvoltarea și creșterea operatorilor din domeniul cultural.

Deși proiectele finanțate în cadrul rețelelor europene au potențialul de a genera efecte pozitive, forma inițială în care au fost concepute nu le oferă beneficiarilor flexibilitatea pe care și-o doresc pentru a-și adapta activitățile în funcție de evoluțiile mai ample de la nivelul sectorului sau al pieței, chiar dacă se pot introduce noi aspecte și alte ajustări similare în baza programelor de

lucru pe care beneficiarii le transmit anual. Prin urmare, este necesar: - ca beneficiarii rețelelor europene să poată modifica unele aspecte ale activităților din cadrul proiectelor, în vederea adaptării la noile tehnologii sau tendințe existente pe piață; - să se asigure menținerea relevanței tematiche pentru proiectele de cooperare, permițând beneficiarilor să își schimbe sau modifice mai ușor activitățile.

În pofida relevanței evidente a schemei de traducere literară, este necesar ca aceasta să susțină mai puternic diversitatea lingvistică, prin încurajarea traducerii operelor literare din țările mai mici în limbile engleză, franceză, germană și spaniolă și printr-o mai largă recunoaștere a genurilor mai mici, precum cărțile, piesele de teatru și poeziile pentru copii.

În ceea ce privește componenta transsectorială, următorul program va valorifica experiența și cunoștințele acumulate cu ajutorul mecanismului de garantare referitor la necesitățile de finanțare ale operatorilor și societăților din domeniul cultural. Experiența arată că instrumentele financiare mobilizează investirea de fonduri private în proiecte, preluând o parte din povara riscurilor și sporind potențialul pe piață al proiectelor. Ar putea fi luate în considerare instrumente variate, combinarea surselor publice și private de finanțare și includerea unui instrument de capital pentru proiectele cu risc ridicat și de dimensiuni mai mari.

În perioada următoare, până în 2020, inițiativa emblematică a mecanismului de garantare va răspunde cererii puternice din partea pieței căutând să încheie acorduri suplimentare de garantare, în limita plafonului de completare asigurat de Fondul european pentru investiții strategice (FEIS). Aceasta va lărgi participarea geografică a intermediarilor financiari la creditarea sectoarelor culturale și creative.

De asemenea, trebuie stimulate și alte tipuri de proiecte transsectoriale. Comisia urmărește să intensifice colaborarea și să crească sinergiile create de realizarea unor proiecte și măsuri transsectoriale, de exemplu a proiectelor de integrare a refugiaților și a modulelor de studii masterale în arte și științe.

Coerența

Se vor face eforturi suplimentare în direcția consolidării coerenței între obiectivele programului „Europa creativă” și obiectivele de politică ale UE, precum Agenda europeană pentru cultură și strategia privind piața unică digitală, prin integrarea în program a obiectivelor de politică menționate.

Programul „Europa creativă” completează alte programe de finanțare ale UE, în special Erasmus + și Orizont 2020, precum și programe din domeniul migrației și al cetățeniei. Comisia va lua în considerare orice variantă pentru a veni în întâmpinarea nevoii de a obține mai multe informații despre oportunitățile suplimentare asociate altor surse de finanțare din partea UE, inclusiv publicarea unei broșuri pentru creșterea gradului de conștientizare a părților interesate cu privire la disponibilitățile de sprijinire a mediului de afaceri și a economiei, precum și la finanțarea culturii în diferite contexte (de exemplu educație, instruire, cercetare, infrastructură).

În vederea consolidării coerenței cu sursele de finanțare naționale și internaționale, Comisia va distribui mai multe informații organismelor sectoriale din statele membre, astfel încât să încurajeze coordonarea cu programul „Europa creativă”. Pentru facilitarea complementarității ar putea fi promovat dialogul cu organizațiile de finanțare internaționale, precum EURIMAGES.

MEDIA va continua să încurajeze eforturile de creștere a disponibilității online a conținutului european, după cum se preconizează în cadrul revizuit privind drepturile de autor. Aceasta va sprijini promovarea mai puternică a operelor europene, în conformitate cu Directiva serviciilor mass-media audiovizuale.

În cadrul relațiilor cu fondurile din statele membre, se va asigura o mai mare coerență, coordonare și complementaritate cu MEDIA. În acest scop, MEDIA ar putea să aloce fonduri

pentru dialogul politic de încurajare a cooperării și a sinergiilor între statele membre, în vederea îndeplinirii obiectivelor de politică ale UE în regiune.

Totodată, în 2018 va continua dialogul cu Asociația directorilor din cadrul agențiilor europene de film. Până la finele lui 2018, Grupul de lucru privind circulația filmelor europene instituit în cadrul metodei deschise de coordonare, care reunește reprezentanți ai statelor membre, va oferi informații utile despre circulația și promovarea transfrontalieră a operelor europene, precum și despre complementaritatea dintre sursele de finanțare naționale și cele ale UE.

Prin intermediul Forumului filmului european, Comisia va conlucra în continuare cu părțile interesate din domeniul audiovizual. Principalele concluzii ale acestui dialog vor fi formulate o dată la doi ani. Totodată, studiile și analizele Observatorului European al Audiovizualului vor fi utilizate în mod mai sistematic în procesul decizional și în direcționarea punerii în aplicare a subprogramului MEDIA.

Eficacitatea

„Europa creativă” va aborda în mod echilibrat cele două obiective generale ale programului, și anume diversitatea culturală și competitivitatea, luând în considerare dimensiunile multiple ale programului și obiectivele culturale, sociale și economice ale acestuia.

Din evaluare reiese că inovarea și experimentarea pot fi sprijinite în mod mai eficace în vederea stimulării formelor inovatoare de colaborare și a proiectelor transversale între diverse sectoare creative (de exemplu, film și modă, arhitectură și realitate virtuală), astfel încât să se poată beneficia de trecerea la era digitală.

În ceea ce privește MEDIA, în subprogramul următor ar putea fi consolidată flexibilitatea, pentru a permite adaptarea rapidă la nevoile emergente; în același timp, ar trebui pus un accent din ce în ce mai mare pe un număr restrâns de acțiuni și pe prioritățile cheie, ceea ce va stimula colaborarea menită să depășească fragmentarea din cadrul industriei.

Totodată, în perioada 2018-2020 subprogramul MEDIA va continua să susțină extinderea companiilor audiovizuale prin promovarea unor noi modele de colaborare și a unor strategii de distribuție comune, precum și prin revizuirea schemei de distribuție colectivă, în vederea stimulării unei colaborări mai susținute la nivel transfrontalier.

După adoptarea Planului european privind filmele de animație de către industria de profil în 2017, Comisia va contribui la desfășurarea acțiunilor stabilite pentru stimularea industriei europene a filmului de animație, un sector care are un potențial bun de a se dezvolta și de a concura la nivel internațional.

Eficiența

În cadrul programului următor, viitoarele subprograme MEDIA și „Music Moves Europe” („Muzica pune Europa în mișcare”) vor putea căuta modalități de recompensare a rezultatelor bune și a succeselor.

În cadrul evaluării a reieșit necesitatea elaborării unui cadru cuprinzător de monitorizare a performanței, care să conștie într-un set de indicatori strâns corelați cu obiectivele programului, atât în ceea ce privește realizările și avantajele pentru beneficiari, cât și impacturile sociale, economice și culturale mai cuprinzătoare, pe termen mai lung.

Între timp, pe parcursul anului 2018 serviciile Comisiei vor propune consolidarea sistemelor, a proceselor și a indicatorilor cadrului de monitorizare pentru programul „Europa creativă”. Comisia va adopta indicatori suplimentari de performanță calitativi și cantitativi, în conformitate cu procedura prezentată la articolul 20 din Regulamentul privind instituirea programului „Europa creativă” (act delegat), și va soluționa problemele asociate cadrului de monitorizare actual,

respectiv natura indicatorilor și a datelor raportate în prezent, precum și rolurile și responsabilitățile legate de monitorizarea programului.

Totodată, procedurile de depunere a cererilor vor fi optimizate în continuare, iar beneficiarilor le vor fi furnizate prompt informații cu privire la rezultatele selecției. În cazul subprogramului MEDIA va fi monitorizat sistemul sumelor forfetare, pentru a se asigura corelarea sa cu evoluția costurilor reale în acest sector, continuându-se astfel furnizarea de sprijin sub formă de granturi, într-un mod mai simplu și mai rapid. Punerea în aplicare a subprogramului MEDIA va fi simplificată și optimizată, de exemplu prin gruparea beneficiarilor și reducerea numărului de contracte de grant și operațiuni de plată. Mai ales în cazul schemelor de distribuție, care reprezintă 30 % din bugetul MEDIA, se intenționează reducerea tranzacțiilor cu 30 %, diminuându-se astfel cheltuielile administrative indirecte.

Sustenabilitatea

Prin intermediul operelor și activităților pe care le sprijină, „Europa creativă” atrage cetățenii și îmbogățește identitatea europeană a acestora. Totuși, cetățenii nu sunt întotdeauna conștienți de rolul pe care îl îndeplinește programul „Europa creativă”. Prin valorificarea unor experiențe recente, precum competițiile online, va crește comunicarea prin platformele sociale, ajungându-se astfel la categorii de public mai largi. În mediul offline, Comisia va organiza conferințe și evenimente de prezentare pentru diseminarea rezultatelor, cu accent pe aspectele transsectoriale și pe colaborare.

Birourile „Europa creativă” vor fi încurajate să aibă un rol mai important, diseminând nu doar poveștile de succes din țările proprii, ci și pe cele de la nivel paneuropean, pentru a spori vizibilitatea coproducțiilor și a strategiilor de distribuție în regim de colaborare.

Întrucât proiectele susținute de „Europa creativă” au potențialul de a atrage categorii largi de public și prezintă un bun potențial de comunicare cu cetățenii, Comisia va consolida și va monitoriza îndeaproape conformitatea cu cerințele privind o vizibilitate corespunzătoare. De asemenea, Comisia va continua să prezinte povești de succes și să pună la dispoziția beneficiarilor instrumente și orientări corespunzătoare, care să le permită să își distribuie poveștile în mediul online.

Operele culturale și creative sprijinite prin programul „Europa creativă” alcătuiesc un portofoliu de conținut cu dimensiune europeană. Pe de altă parte, părțile interesate au admis existența unui potențial de valorificare pe scară mai largă a rezultatelor programului. Comisia va lua în considerare un nou criteriu de atribuire, referitor la elaborarea unui plan sustenabil de valorificare a rezultatelor proiectelor. Totodată, ar trebui luată în considerare crearea de mecanisme noi, care să asigure valorificarea rezultatelor proiectelor din cadrul subprogramului Cultura.

Valoarea adăugată pentru UE

Pentru a obține beneficii de pe urma parteneriatelor și a rețelelor existente, Comisia va monitoriza crearea de noi parteneriate, de exemplu între țările cu capacitate mare și cele cu capacitate mică.

În ceea ce privește subprogramul MEDIA, Comisia s-a implicat intens în discuții cu statele membre cu privire la modul în care se poate asigura egalitatea de șanse între țări cu capacități audiovizuale diferite, menținând totodată excelența proiectelor drept criteriu principal de selecție. În consecință, în programul următor va fi formulată o nouă definiție a „capacității”, pe baza unui set de indicatori măsurabili.

Evoluțiile recente arată importanța creativității și a culturii în susținerea democrațiilor sănătoase, a diversității și a unui sentiment comun al identității europene. Cultura joacă un rol unic în consolidarea gradului de conștientizare cu privire la provocările sociale comune și, prin intermediul unui bun scenariu narativ, ea poate aduce laolaltă oameni din întreaga Europă. „Europa creativă” are un potențial puternic, dar încă nevalorificat, de sprijinire a unor noi forme de implicare a cetățenilor la nivel transfrontalier; acest potențial ar trebui să fie exploatat pe deplin.

Programul următor poate juca un rol important în combaterea populismului, prin consolidarea diversității culturale și prin creșterea nivelului de toleranță și înțelegere reciprocă. Din acest motiv, programul va putea să intensifice dimensiunea civică a activităților sale.